

Poniedziałek, 23 października

12.30-14.00 Sesja tematyczna IB (s. 532)

Moderator: dr hab. Danuta Piróg, prof. UKEN

dr Agnieszka Świętek (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), *Czy Polska zmierza w kierunku zachodniego liberalizmu kulturowego?*

Do niedawna wydawało się, że Polska, jak i inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej, będzie kroczyć politycznie, gospodarczo, społecznie i kulturowo w kierunku cywilizacji zachodniej. Teoria modernizacji zakładała rozwój tej części świata jako imitację nowoczesnego porządku liberalno-demokratycznego, wypełnienie luki cywilizacyjnej i wykorzystanie szansy na społeczno-ekonomiczne dogonienie Zachodu. Faza ponowoczesności w zachodnim kręgu cywilizacyjnym przyniosła liberalizację życia społecznego i akceptację dla pluralizmu kultury, religii i stylów życia. Globalizacja spowodowała migrację wzorców kulturowych i zwyczajów, a tożsamość narodowa i regionalna wypierana jest przez tożsamość globalną. O ile trendy: wzrostu roli konsumpcji i kultury popularnej na społeczeństwo są w Polsce tożsame z tymi, jakie występują na zachodzie, o tyle postawy Polaków wobec odmienności i różnorodności kulturowej wykazują bardziej skomplikowane wzorce zmian. To, czy polskie społeczeństwo będzie kulturowo podążało ścieżką krajów zachodniego kręgu cywilizacyjnego zależy będzie głównie od postaw młodego pokolenia Polaków.

Przedmiotem wystąpienia są zmiany stosunku Polaków do innych narodów. Celem badań przeprowadzonych metodą sondażu diagnostycznego na grupie 1361 polskich osiemnastolatków w 2021 roku było określenie ich poziomu otwartości na odmienność kulturową i ich determinant. Wyniki wskazują, że młode pokolenie Polaków jest bardziej otwarte na osoby odmienne kulturowo niż ich rodzice, lecz siła procesu socjalizacji pierwotnej powoduje, że zmiana ta następuje bardzo powoli. Niezmiennie są natomiast grupy narodów, do których Polacy, niezależnie od wieku, wykazują sympatię lub niechęć.

mgr ks. Marek Pabich (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), *Zagadnienie modernizacji w pismach wybranych przedstawicieli polskiej myśli konserwatywnej*

Referat ma na celu ukazanie zagadnienia modernizacji w ujęciu wybranych autorów publikujących w krakowskim Ośrodku Myśli Politycznej, reprezentujących konserwatywną opcję ideową. Najpierw zostanie zaprezentowany sposób rozumienia przez nich omawianego pojęcia oraz polskich wysiłków modernizacyjnych w perspektywie historycznej. Następnie podjęta zostanie próba zaprezentowania wybranych zagadnień związanych z polską wersją modernizacji po 1989 roku, wśród których na pierwszy plan

wysuwa się jej imitacyjny charakter, polegający na przeszczepianiu na rodzimy grunt rozwiązań politycznych i gospodarczych a także wzorców kulturowych zaczerpniętych z krajów zachodnich. W opinii omawianych autorów proces ten przybrał charakter zbyt daleko idący, zwłaszcza w dziedzinie przejmowania wzorców kulturowych. Modernizacja nie musi bowiem oznaczać zerwania z historycznym dziedzictwem danego społeczeństwa. Może ona przybierać różne formy w zależności od lokalnego kontekstu kulturowego.

dr Bogdan Pliszka (Politechnika Śląska w Gliwicach), **dr Dorota Czakon** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) *Starobrzędowcy. Jedność w różnorodności? Próba analizy współczesnych wspólnot starobrzędowych poza Rosją*

Tematem artykułu są skupiska starobrzędowców żyjących w rozproszeniu, poza Rosją. Współcześni starobrzędowcy są potomkami uchodźców z Rosji, którzy odrzucili reformy liturgiczne patriarchy Nikona z lat 1652-1656. Większość z nich osiedlała się blisko granic Rosji, zarówno w państwach o chrześcijańskiej większości, jak i w państwach, gdzie większość stanowili muzułmanie.

Dziś wspólnoty starobrzędowców żyją w wielu krajach Europy i Azji. Kilka stuleci życia w izolacji skutkowało wieloma różnicami doktrynalnymi czy liturgicznymi.

Artykuł stara się odpowiedzieć przeanalizować kontakty tych, przez wiele lat, izolowanych grup starobrzędowców, do których doszło wraz z rozwojem internetu i ułatwieniami w podróżowaniu. Próbuje również odpowiedzieć na pytanie o stosunek starobrzędowców do innych wyznań chrześcijańskich

dr Robert Faracik (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), *Habani i Bracia Morawscy we współczesnym krajobrazie kulturowym Europy Środkowej*

Ruchy reformatorskie w kościele katolickim, rozpoczęte już w XII w., swoją kulminację osiągnęły w XVI w., a rok 1517 stał się ważną cezurą w dziejach europejskich. Powstające i kształtujące się stopniowo nowe nurty protestanckie (np. luteranie, kalwini) wchodziły w wyraźny konflikt nie tylko z kościołem katolickim, ale także z innymi nurtami reformatorskimi, które stopniowo zaczęły powstawać w Europie, a które stały się załącznikiem tzw. „wolnych kościołów”, które po dziś dzień tworzą swoiste trzecie skrzydło protestantyzmu.

Celem opracowania jest charakterystyka spuścizny dwóch protestanckich mniejszości religijnych, które kształtowały w minionych wiekach obraz życia społecznego, gospodarczego i kulturowego Europy Środkowej, widocznej we współczesnym krajobrazie kulturowym regionu. Analizie poddano zarówno materialne, jak i niematerialne elementy dziedzictwa kulturowego Habanów oraz Braci Morawskich.

Habani to członkowie wspólnoty anabaptystycznej z początku XVI w., którzy przybyli ze Szwajcarii i Tyrolu na Morawy w poszukiwaniu możliwości życia

w tolerancyjnym środowisku pod opieką protestanckiej morawskiej szlachty. Ich blisko 100-letnia egzystencja na tych terenach (dzisiejsze Czechy, Słowacja, Austria) przyczyniła się do ekonomicznego wzrostu regionu i zapoczątkowania w nim nowych form rzemiosła i technologii. Do dziś ich dziedzictwo jest obecne w krajobrazie kulturowym, a do ich tradycji odwołuje się coraz liczniejsza grupa zainteresowanych osób.

Bracia Morawscy jako ostatni kontynuatorzy spuścizny Braci Czeskich musieli na początku XVIII w. opuścić Morawy i szukać schronienia na Śląsku. Tam też zaczęły powstawać ich osady, które przekształcały się w ważne ośrodki życia społecznego i gospodarczego. Najważniejszymi z nich były: Gnadenfeld (Pawłowiczki koło Głubczyc), Gnadenfrei (Piła Górna koło Dzierżoniowa), Gnadenberg (Godnów/Kruszyn koło Bolesławca), czy też Nowa Sól. Ich osady wzorowane były na układzie przestrzennym saksońskiego Herrnhut, gdzie powstało ich nowe centrum życia społecznego, kulturalnego i religijnego. Nad ich środkowoeuropejską spuścizną czuwa m.in. powołane do życia stowarzyszenie historyczno-krajoznawcze „MORAVIAN” o ekumenicznym charakterze, z siedzibą w Suchdolu nad Odrą, ostatnim ośrodku życia tej społeczności na Morawach.

dr Jowita Brudnicka-Żółtaniecka (Uczelnia Nauk Społecznych), *Mniejszość afgańska w Turcji w obliczu powrotu talibów do władzy w 2020 r.*

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie wyników analizy charakteryzującej migrację Afgańczyków do Turcji tuż przed i po 2020 r., czyli po wycofaniu wojsk międzynarodowych z Afganistanu. Przedmiotem pracy będzie mniejszość afgańska przebywająca w Turcji. Celem badań było scharakteryzowanie wyzwań ze strony państwa przyjmującego pod względem społeczno-politycznym, a także oczekiwań jakie posiadają Afgańczycy względem Turków i ich polityków. Metody badań koncentrowały się na wywiadzie pogłębionym z dr Ahmadem Khan Dawlatya, który jest Pasztunem i pracownikiem Uniwersytetu w Ankarze, co stwarza ciekawą perspektywę oceny badanego zjawiska; analizie dokumentów dotyczących tureckiej polityki migracyjnej; metodzie historycznej; analizie danych statystycznych; krytycznej analizie literatury szeroko rozumianych stosunków międzynarodowych.